

het
ontwerp
instituut

| memo | extra kerstnummer 2014

Mistletoe

Links en rechts beginnen ze al opgehangen te worden: de takken van de mistletoe. Als plant hoort de maretak (*Viscum album*) bij de parasieten, als bloem tot de niemendallen en als fenomeen tot de Oud-Europese beschaving. De leerachtige bladeren zitten als kleine propellers aan het einde van de stengels. De winter kan nog alle kanten uit. Op de plaats waar de stengel zich vertakt vormen zich uit de bloemetjes witte kogelronde bessen die vol zitten met wit, kleverig slijm, waar de vogels niet van weten wat hun te wachten staat. Zij snoepen namelijk onschuldig van die mooie vette vruchtjes

in de kale winter en het blijkt alleen maar lijm te zijn. Zij zullen uren met de snavel op de takken van de bomen blijven wrijven, tot al het spul verdwenen is en – oh wonder, het zaadje welk verscholen zat tussen het slijm, zal ergens op een of andere malse fruittak blijven plakken waar het vervolgens wortel kan schieten. De kringloop van het leven.

De plant vormt wintergroene bollen in de kale fruitbomen, of soms populieren. Door zijn beschermde status heeft de Maretak de kans in alle rust uit te groeien en zich te vermeerderen, waardoor sommige

oude fruitbomen wel wintergroen lijken te zijn geworden.

De maretak, of mistletoe, is de belangrijkste cultusplant van Europa. Dat dankt hij natuurlijk aan zijn bijzondere verschijning. De druïden beschouwden niets zo heilig als deze plant. Het eeuwige groene stond voor de overwinning op de dood, de levenskracht, de wedergeboorte. In onze contreien wordt de plant vooral gezien om zijn magische en geneeskundige krachten. Momenteel wordt in Duitsland zelfs onderzoek gedaan naar werkzaamheid bij bepaalde soorten kanker.

In de Angelsaksische landen wordt de maretak in de kerstperiode opgehangen als versiering in huis en diegene die er nietsvermoedend onder staat mag worden gekust. Het zou mooi zijn om de maretak alleen daarom al in alle tuinen tot leven te laten komen, opgesnoeid in mooie poorten of lustbogen. 'Kus, kus, kus, mooie kerstdagen straks ...'

het
ontwerp
instituut

Het goede nieuws

Er is zoveel aangenaam en positief nieuws te melden, dat we niet konden wachten tot de volgende editie van MEMO maar deze extra kersteditie al wilden rondsturen. Bij de feestdagen hebt u waarschijnlijk tijd om te lezen en te reflecteren, dat hoort immers bij die periode. En stof tot reflectie geeft het wel, al dat nieuws. Verderop kunt u de losse feiten en details lezen, maar samengevat valt het enthousiasme op van de vele cursisten (lees ontwerpers en ontwerpde hoveniers) die zich betrokken voelen bij het ontwerpvak en zich engageren bij het verbeteren en

verfijnen van hun eigen ontwerpcapaciteiten. Het is geweldig om te zien hoe de mensen in het ontwerpvak elke dag nog willen leren en evolueren om hun opdrachtgevers beter te begrijpen en van dienst te zijn. Om de kwaliteit van het ontwerp te verbeteren, duurzamer en humaner te maken. De Franse filosoof Alain Finkielkraut (1949) stelt dat er een groeiende kloof bestaat tussen enerzijds de belofte van de technologie (het internet en de computer) en anderzijds de belofte van het onderwijs. De technologie belooft

dat alles voor het grijpen ligt, zegt hij. Alles is op te zoeken en binnen minuten bereikbaar. Die belofte verkleint afstanden, maakt de wereld plat. Maar de wereld van het onderwijs, van de cultuur, is helemaal niet plat. Dat is een berg om levenslang op te kunnen klimmen. Dat is precies wat we willen doen bij |het ontwerp instituut|.

Een mooie gedachte om de kerstdagen mee te verlichten.

Terugkijkend

Terugkijkend op afgelopen weken, begon het bijzondere al met het Kantinegesprek, waar een 75 aanwezigen druk met elkaar aten, overlegden, luisterden en genoten van de sprekers van die avond, die samen een interessant palet vormden. Zeker te vermelden was de lezing van

het
ontwerp
instituut

landschapsarchitect **Edwin Santhagens**, over het werken aan detaillering en nuance in een ontwerp. Om meer te maken dan de opdrachtgever verwacht, waardoor niet alleen een uitbreiding van de opdracht ontstaat, maar het uiteindelijke ontwerp naar een hoger niveau wordt gebracht. Het detail dat het totaal versterkt. Hij liet daarbij onder meer voorbeelden zien uit zijn werk in Roombeek Enschedé, Park Frankendael te Amsterdam en plein De Heuvel te Tilburg. Daarvoor had fotografe en ontwerpster **Pauline Varkevisser** al het publiek weten te boeien met haar presentatie van een reeks foto's die ze afgelopen zomer maakte van diverse pocketparcs te New York. De hierbij afgebeelde klassieker 'Paley Park' vormde daarbij een hoogtepunt. Men ziet hoe zuiver en analyserend zij het onderwerp in beeld weet te brengen en alle verschillende onderdelen ervan juist en in verhouding weergeeft. Dus wie een fotograaf zoekt om het eigen werk eens te laten fotograferen en vastleggen die moet zeker met haar contact opnemen.

Zo heeft het Kantinesprek al een indrukwekkende lijst gastsprekers opgebracht en menig contact tussen deze en gene mogelijk gemaakt. Want er zijn niet zoveel plekken waar ontwerpers elkaar kunnen ontmoeten en leren kennen, van gedachten wisselen en mogelijke relaties aangaan. De volgende editie van het Kantinesprek staat gepland op woensdag 11 februari 2015. Noteer alvast de datum en wees erbij om ook deel uit te maken van de groep die actief geïnteresseerd is.

---

het
ontwerp
instituut

Creatief Ontwerpen presenteerde

De cursus Creatief Ontwerpen haalt heel wat onderuit bij de deelnemers. Hun denken wordt op de kop gezet, hun durf wordt uitgedaagd, hun fantasie geprikkeld. In deze lessenreeks wit een opdracht verweven die de ontwerper oproept creatiever en fantasierijker te denken, om de bekende paden te verlaten.

Ontwerpster Sylvia Vergouwen pakte deze kans aan door letterlijk nieuwe paden te ontwerpen op het Museumplein te Amsterdam. In het grasveld naast het ovale gebouw van het Van Gogh Museum (onderaan de tekening) ligt duidelijk herkenbaar het schilderij 'Amandelbloesem' van Vincent van Gogh (februari 1890) uitgespreid als een wandel en speelplaats voor de bezoekers. Op de bloesemplekken zullen bomen geplaatst worden om het geheel nog indrukwekkender te maken. Naast Sylvia verdienden ook Peter van Dam, Mirjam Kamminga, Ruud Aanhane, William de Hek, Hylcke Okkinga en Anke-Margriet Geurts hun getuigschrift met bijzondere en creatieve presentaties van hun ontwerp. Op dinsdag 27 januari 2015 start een nieuwe reeks van deze cursus waarvoor u

het
ontwerp
instituut

zich nog kunt inschrijven, met daarin veel ruimte tot eigen ontwikkeling en inzicht in creativiteit. De excursie naar het Kröller Müller Museum blijft op de agenda, maar dan is het al maart geworden en bloeien de prunussen alweer. Zie voor de details op de website www.ontwerpinstituut.nl.

Ontwerpkunde 2

Tien ontwerpers pakten de unieke kans met twee handen aan; het ontwerpen van een deel van de oude tuin van **Appeltern**. Opdracht was een tuin te ontwerpen die hun eigen verhaal vertelt, te vertalen met nuances en tot in de details, de wandeling en ervaringen van de bezoeker te regisseren. Het was balanceren op de rand tussen kunst en kunde.

Het bleek niet simpel; er was geen opdrachtgever, geen wensenlijst, geen leidraad. alles moest uit de deelnemer zelf komen. Het was zoeken naar dat wat je drijft als ontwerper, dat wat je maakt tot wie je bent geworden, wat je leidt, wat indruk op je maakt.

Ieder daalde diep af in zichzelf en in alle openheid en kwetsbaarheid werden persoonlijke vertellingen met elkaar gedeeld. Elk individueel verhaal werd gecomprimeerd tot enkele regels om vanuit daar te kunnen ontwerpen. Telkens opnieuw werd dit PvE herschreven. Unaniem zag iedere deelnemer het verschil tussen een snelle oplossing voor een opdracht of de zeggingskracht van een tuin met een identiteit, een inhoud als onderlegger.

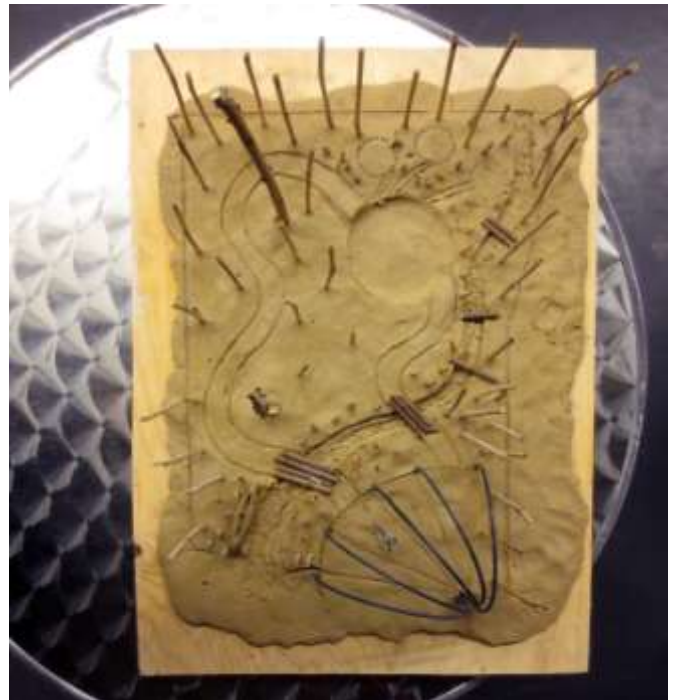

het
ontwerp
instituut

Een bijzondere en nieuwe ervaring voor de deelnemers was ook het werken in de ateliervorm. Samen ter plekke schetsen en het geleerde direct toepassen. Iets dat de meeste ontwerpers niet gewend zijn, ze werken immers veelal als eenling. Nu ging het om effectief zijn, niet wachten op inspiratie of anderszins maar als professioneel in twee uur zorgen dat de beginselen van je verbeelding geschetst zijn. Na een wat onwennige start werkte men al snel samen, ontstonden er groepjes die ideeën uitwisselden, aan elkaar uitlegden wat men wilde dat de bezoeker zou ervaren. Bijzonder was het te zien dat men elkaar hielp specifieker te worden waardoor ideeën sterker werden. Ontwerpers realiseerden zich hoe snel het gebeurt dat men zichzelf al een beeld oplegd en daarmee creatief 'vastzet'. Vrijere en kunstzinniger verbeeldingen kwamen op tafel, details die betekenis van het ontwerp vergrootten werden gezocht.

Saamhorigheid en energiek zijn dan ook de beste woorden voor de laatste dag waarin schetsen werden geperfectioneerd en de presentaties geoefend en aangescherpt. De avond was een prachtige climax ; deelnemers brachten vol overtuiging hun ideeën over aan de directie van Appeltern en enkele genodigden. Op de foto de maquettepresentatie van Mirjam Bontje. Naast haar presenteerden ook Jolanda Vreeken (die dit verhaal schreef), Irene Visser, Jans Bos, Jan-Willem Willems, Jorine Boogaard, Gardien Griffioen, Willian de Hek en Jennie Schuiling. De directie van Appeltern bezint zich op de vraag hoe verder te kunnen met deze items.

Ontwerpkunde in wintereditie

Aanstaande donderdag zal de groep van **Ontwerpkunde voor tuin en park** alle schetsontwerpen presenteren betreffende hun opdracht. Daarover kan dus nog niet gerapporteerd worden, dan wel dat afgelopen lesdag duidelijk werd dat enkele zich vol in het werk storten om zichzelf en hun kunde te bewijzen. Dat belooft.

En reeds op donderdag 8 januari aanstaande start de nieuwe reeks van deze cursus. Maar dan wel in een wintereditie. Geen excursies in de winter maar in plaats daarvan twee lesdagen met extra onderwerpen. Zo zal onder meer het werk van diverse internationaal bekende tuin- en landschapontwerpers geanalyseerd worden en zullen enkele topontwerpen worden bestudeerd.

het
ontwerp
instituut

Het hoe en waarom worden dan duidelijk, met de systematiek van het onderzoek. Interessant voor elke ontwerper. Verder blijft de lesindeling zoals die was en kent de cursus volgende leerdoelen:

Wat leren we van de tuinhistorie

Ontwerpmethodiek / Programma van Eisen en Vlekkenplan / Analyse wereldberoemde ontwerpen / Compositieleer / Hortus conclusus / Inzichten in Ontwerptechnieken / Boom en plant als schilderspalet / Leren van het parkontwerp /

Voor deze reeks zijn nu nog enkele plaatsen beschikbaar en kunt u via info@ontwerpinstituut.nl de gratis studiegids aanvragen om te bestuderen.

Zomeratelier 2015 geopend

'...bestaat er een landschap zonder figuren, dat niet boordevol is van verlangen, iets te vertellen over dengene dien het zag?'

Deze woorden schreef de Duitse dichter Rainer Maria Rilke in 1902 over het landschap en meer bepaald over hoe de mens naar het landschap kijkt (en keek). In zijn korte teksten 'Het Landschap' en 'Worpswede' beschrijft hij hoe de mens langzaam oog kreeg voor de wereld (*... Men weet hoe slecht wij de dingen zien te midden waarvan wij leven...*). Rilke was een van die bijzondere mensen die ons heeft leren kijken, die ons bewust maakte van wat er in de wereld te zien is. Zijn woorden zijn tot op de dag van vandaag nog steeds een wijze les en voor iedereen toepasbaar, zeker voor diegenen die ambiëren kunstenaar of ontwerper te zijn.

Daarom staat Rilkes kijk centraal in de editie van het Zomeratelier 2015, dat zal plaatsvinden van maandag 10 tot en met zondag 16 augustus in de beeldentuin Land en Beeld te Asperen, gelegen aan de Linge. Als thema is gekozen voor **'En de wereld werd landschap'**. Een week lang kunnen jonge mensen (tot 30 jaar) gratis participeren aan dit unieke project. Naast de curator die de tien *fellows* zal begeleiden, komt elke dag een *mysterie guest* een korte lezing geven als extra impuls. Deelname is kosteloos, inclusief de lunches, op voorwaarde dat de kandidaat professioneel actief is met het maken, ontwerpen of bespelen van de ruimte. Als kunstenaar, als choreograaf of scenograaf, als ontwerper van licht of architect van de buitenruimte. Aan de kandidaten wordt gevraagd hun curriculum vitae en hun motivatie te sturen over zowel het thema 'En de wereld werd landschap' als over het idee van samenwerken met anderen. Alle stukken kunnen voor 2 maart 2015 in pdf gestuurd worden aan info@ontwerpinstituut.nl. Op 2 april zal de selectiecommissie de deelnemers bekend maken. informatie is te vinden op www.ontwerpinstituut.nl.

Colofon: |memo| is een maandelijks uitgave onder redactie van |het ontwerp instituut|. De volgende editie verschijnt in de maand januari 2015. Indien u deze uitgave niet langer wenst te ontvangen, stuur ons een eenvoudig bericht. Maar indien u denkt dat meerdere mensen belangstelling kunnen hebben, stuur ze dit nummer dan door.

---

het
ontwerp
instituut

het
ontwerp
instituut

START OPLEIDINGEN VANAF JANUARI 2015

ONTWERPKUNDE VOOR TUIN EN PARK, 10 DAAGSE CURSUS

start 8 januari 2015, elke donderdag

COMMUNICEREN MET JE OPDRACHTGEVER, 3 DAAGSE CURSUS

start 2 februari 2015, op maandag

CREATIEF ONTWERPEN, 10 DAAGSE CURSUS

start 3 februari 2015, elke dinsdag

NIEUW: ONTWERPEN MET NATUUR, 10 DAAGSE CURSUS

start 20 februari 2015, elke vrijdag
